

# HETI SZEMLE

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ARAK:  
Egy évre — 6 K — f. | Negyedévre — 1 K 50 f.  
Félévre — 3 „ — „ | Egyes szám ára 20 fillér.  
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 4 korona  
Amerikai Egyesült-Államokba — egész évre 2 dollár.

Felölös szerkesztő  
**BÁTHORY ENDRE.**

A lap kiadója:  
A „PÁZMÁNY-SAJTÓ”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések stb. a „Pázmány sajtó” címére küldendők, (Iskolaköz 3. sz.)  
Hirdetések jutányos árban vételnek fel.  
Nyitlér sora 40 fillér.  
A lap megjelenik minden szerdán.

## Egy okos szó.

A mai handabanda világban, ahol ugyyszólván alig lehet kihámozni az igazság, a való tényállás lényegét, mert minden törekvés arra irányul, miképen tudják könnyebb szerrel félrevezetni a közvéleményt és lefoglalni egyes klikkek absurd törekvései számára, szinte „rendkívüli számba megy, ha egy-egy korrekt, a nemzet érdekeinek megfelelő nyilatkozatot hall az ember pláne olyan férfiak, — tehát államférfiak ajkáról, kiknek az ügyek vezetésére és a közvélemény irányítására is döntő befolyással kellene bírniok.

Államférfiakat említettünk — és nem ok nélkül. Igen, mert ma az államférfiak is, a rendkívüli és indokolatlan pressió hatása alatt — hogy így fejezzük ki magunkat — alig merik a saját önálló véleményeket kifejezésre juttatni. Sajnos, hogy így van, de igaz, holott éppen megfordítva kellene lenni. Ők volnának hivatva irányítani a közvéleményt és kénytelenek meglapulni a fűben, mert ha olyas valamit kockáztatnának meg, ami különben a nemzetnek leghelyesebben felfogott

és esakis a szerint a mód szerint megoldható érdeke, mindjárt kikiáltott gazemberekké válnak és egy klikk epileptikus törekvéseinek esnek áldozatául, mely azt hiszi, és úgy is experimentál, mint az egész ország közvéleményének szószólója.

Pedig dehogy is az, szó sem lehet róla. Ebben a rózsás, győzelmi zászlókból vetett ágyban lehet még ideig óráig ringatni a könnyhívőket, de hogy az ország közvéleménye megérett már arra, hogy a nesze semmi fogd meg jól nagyhangu frázisokat kellő értékűkre redukálja, több mint bizonyos.

Nekünk itt a perifériákon, távol az egyéni, a személyes harcok és gyűlölködés színterétől olyan biztosítékok kellenek, melyekből mindnyájunknak, a nemzet egyetemének javára törekvő igyekezetet látunk. A liberalizmusnak közel négy évtizedes uralma megtanított és kijózanított bennünket abból a mámorból, hogy nagyhangu szólamok kedvéért ugorjunk taktusra, amint parancsolják. Nem kérünk belőle.

Mi nem akarunk látni személyes ellenségeket, mint odafent a honatyák látnak egymás között, sőt

keserőséggel telik el a lelkünk, ha kénytelenek vagyunk látni, hogy ők ilyeneknek tekintik egymást és ugyyszólván pusztán animozitásból odadobják koncz gyanánt mindnyájuknak, a nemzet egyetemének érdekeit. Nagy szó ez Uraim, mindenki nem képes kapiskálni. Nem képesek azok, kik usznak az árral minden komoly megfontolás híján és el vannak ragadtatva a kikiáltott jelszótól: „Feszítsd meg, mert nem a mi emberünk!”

Annál jobban esik és félig-meddig biztató jelenség arra nézve, hogy a mostani mondva esinált és felharszott közvélemény a kellő irányba tereltessék, ha az aktiv politikusok közül akad egy-egy, jóllehet a Kálvária utját magára vállaló alak, aki meg meri mondani, Uraim, nem jól van ez így, térjenek észre, mert különben ki nem számítható veszedelmebe sodorják a nemzetet.

Köszönet Szterényi államtitkárnak, hogy ezt meg merte mondani Brassóban e héten tartott beszámolója alkalmából. És az ő szavai annál nagyobb súlyjal esnek a mérlegbe, mert kereskedelmi államtitkár, a kereskedelmi Kossuth Fe-

## A magyar tengernek partjáról.

— Levél a Balatonról. —

Írta: Bodnár Gáspár.

Nem fürdői-levelet akarok írni. Bár úgy veszem észre, hogy a csak nem rég kiviezczelt fürdői levelek újra divatba kezdenek jönni. Amin egy cseppet sem csudálkozom. 'Iszen lélektani jelenség, hogy mégis csak a levél marad mindig az emberi szívnek, a kedély gyújtópontjának legközvetlenebb alakja, formája. Sokszor még az értelemnek, a gondolatok közlésének is.

Jelen sorokkal csak éppen hangulatot akarok kelteni azok lelkében, akik még idealis lelkesedéssel csüggnék ami hazánk gyönyörűsége földjének egy-egy gyémánt pontjain. Az isteni kegyelem egy-egy lehullott esudáján.

Ilyen gyémánt kiadása a teremtésnek ami gyönyörűsége magyar tengerünk, tündérszép Balatonunk.

Itt sétálok partjain. Hallgatom ritmikus hullámveréseit. Csendesek azok most, akár a harmonium szimfóniája. Szinte oda simulnak az ember lelkéhez, mint egy idealis lény, aki romlatlan és tiszta, akár csak a galamb. És lágyan, szeiiden suttozja a tündér szó:

— Én szeretlek benneteket. Ti csak kevesen tudjátok ezt. Mert nem ismernek . . . millióan és millióan meghalnak és nem látak engem. Kár, kár: nagy kár . . .

\* \* \*

Kölesey mondotta, hogy idegen nyelvet tudni szép, de a hazait a lehetőségig művelni: kötelesség.

Talán e mondáson huzom szálait az én gondolatomnak, mikor így szokik lelkembe a következtetés:

— Idegen országokat látni, bámulni, rovasunkra dicsérni szép; de a hazát ismerni,

szépségein lelkesedni, érte munkára és áldozatokra gyulni: kötelesség.

Egy szellemes francia író mondotta, hogy ha a történelem a haza lelke, úgy a földrajza, a földje az ő teste. E kettő összefordása teszi a hazát.

A mi ifjuságunk tanulja a haza történelmét és földrajzát is. A történelem szelleme talán elég mély medret vág a lélekben. Ám a haza földjének legnagyobb, legszebb darabjai ott maradnak a holt térképen. Mert mikor az ifjuság szárnyat kap és kirepül az iskola fészkeiből; lelkével a külföld felé szárnyal.

Ma divat nálunk, hogy fiainkat és leányainkat is külföldre viszik. Mert csak az lehet igazán széles látó-körű, igazán művelt, hogy úgy mondjam európai, aki hazáját egyáltalán — nem ismeri.

\* \* \*

— Két szentkép diszes aranyozott kerettel ingyen, ki 25 forintot felül bevásárol —

**Krámer Jeremiás** butorkereskedésében **Szatmár** a színházzal szemben.

Helyben készült legjobb minőségű ebédlő és hálószoba berendezések olcsón kaphatók.

Lelkészek és tanítók részére 10% árkedvezményt nyujtok.

rencz miniszternek alteregója. Amit ma még Kossuth nem mer kimondani, de kétségkívül vall, megmondotta helyette az államtitkár. Kövezzétek meg, hangzik onnan az ellentáborból, illetve ma még a Kossuth vezérlete alatt álló táborból, azaz hogy annak csak egy törpe frakciójából, de amely torokkal, hanggal még ma is dominál és viszi a vezérszerepet, sőt döngeti a mellét, hogy ezzel a vezérszereppel a nemzet bizta meg, tehát ő az egyedüli ur élet és halál felett. Pedig a manóba is, de hogy így van.

Igenis a nemzet többséget adott — ha úgy tetszik a függetlenségi törekvések megvalósítására. De ezt kétségkívül nem úgy kontemplálta, hogy török-szakad, az ország megölésével is keresztül kell vinni, hanem legyen modus in rébus, vagyis el kell találni azt az utat, amely a nemzet önállóságához vezet politikai és gazdasági téren anélkül, hogy tönkretenné még jobban a már különben is tönkretett lakosságot. Holtom után mit használ nekem az aranypalást, ha nem adtak enni sem míg életben voltam. Ha megölik ezt a generációt, amely már ma is holt koldus, vajjon lesz-e gyönyörűsége abban a jelmondatban, hogy majd késő unokáid a te haláloed révén és a te sirod felett nőtt kalászközből dőzsölni fognak a jólétben. Ezért a jelmondatért egy életet feláldozni nem érdemes, mert hogy puszta jelmondat, az kétségtelen. Semmiből nem fognak jólétre vergődni a dédunokáinknak legdédebb unokái sem.

Ne hagyjuk tehát kisiklani a lábunk alól a talajt, amíg érezzük, hogy ott van. Mert ha egyszer kisiklott, ott lebegünk jelmondatostul, dédunokástól a semmisségben, ahonnan nincs többé visszatérés.

Köszönet a kereskedelmi államtitkárnak, hogy ezt ki merte mondani. Ki merte mondani, hogy az önálló banknak forszírozása 1911-re, tehát egy záros határidőre problematikussá teszi összes gazdasági önállóságunkra irányuló törekvéseinket és az e czélból felidézhető kormányválság a nemzet testének elevenébe vág, amely súlyos megpróbáltatásoknak és a kívánt siker legkisebb reménye nélkül olyan kockázatnak teszi ki a nemzetet, amelynek révén az egész játszmát el fogja veszteni.

Mert ő is hive a nemzet gazdasági és politikai önállóságnak, de ha erőnkét meddő harcokban és egymás iránt érzett féltékenységből eredő torzsalkodásban emészti fel, elvesztettük a csatát arra az időre, mikor a különben is erősebb Ausztriával néhány év múlva a szerződéses tárgyalások megújítására kerül a sor.

Szívleljék meg ezeket a szavakat, akiket illet és ne menjenek, mint a gulya a kolomp után.

### Törvényhatósági bizottságainkhoz!

Hajdúvármegye ismeretes átirata folytán foglalkozni fognak a törvényhatóságok az egyházi javak szekularizációjának kérdésével. Nálunk is napirendre kerül, úgy a városnál, mint a vármegyénél. Szükségesnek tartjuk

tehát, nehogy törvényhatóságaink is téves és tarthatatlan felfogás után induljanak, kimutatni, hogy az egyházi vagyon elidegeníthetetlen tulajdont képez és aki ezután kinyújtja a kezét, összeütközésbe jön a magyar jogrendszerrel, ősi alkotmányunkkal és jogfejlődésünkkel. Erre a manipulációra a rablás az egyedüli szó a nyelv szótárában.

Hajdúvármegye átirata a német prot. jogirodalomból, az ugynevezett feudális jog elméletéből meríti jogi felfogását, amely elmélet a germán, jobban mondva pogány római és frank állam egyházi elméletéből veszi eredetét. Ezen jogelmélet megkülönbözteti a főtulajdoni jogot, a hűbéres részére pedig a beneficiumot, a haszonélvezeti tulajdonjogot. Bizonyos, hogy a feudum, a hűbér csak haszonélvezeti tulajdont biztosított a hűbéres részére. Ezen theoria szerint az egyház is csak haszonélvezeti tulajdont nyert, az ugynevezett „ager publicusból“, a közös vagyomból. A feudális jogelmélet alapján tehát lehet vitatni, hogy az egyházi javak az állam tulajdonát képezik, habár feltűnő, hogy Hajdúvármegye átirata ezen elméletet csak a kath. egyház kezén álló birtokokra alkalmazza és ki nem terjeszti azt a görög keletiek, vagyis a gör. nemegyesültek kir. adományaira, valamint a protestánsoknak nemzeti fejedelmi adományaira sem, úgy Erdélyben, mint az anyaországban.

Ez a feudális jogelmélet azonban a magyar vagyoni jogi rendszerrel, valamint a magyar alkotmánnyal és a nemzeti önkormányzattal, amely a nemesi vagyoni tulajdoni erősségében kapta meg hatalmas gyökerét, alapjában homlokegyenest ellenkezik. Némely kihatásai a feudalizmusnak mutatkoztak hazánkban is, de lényegében a feudális jogelmélet nálunk soha se lett elfogadva. A magyar ősiség és a magyar adományrendszer lényegesen különbözik a feudális jogrendszertől. A magyar királynak jogköre mindig

Keserű, fanyar szavak ezek ugy-e bár? De igazak. Ime, mikor itt merengek a hullámzó Balaton vizén; vetem fel a kérdést: hányan és hányan nem látták e tündér tavat, melynél szebbet, csudásabbat egész Európában nem találhatnak. A maga sajátosságával, csudás színváltozásaival, titkaival, legendáival, mondáival, selymes hullámaival, bársonyos fővényeivel, villogó hullámveréseivel. Nem én, nem mi a *javíthatlan sovíniszták mondjuk* ezt. Elragadtatással kiálltják az idegenek! Az angol, a német, a francia. Akiknek nyilatkozataival bármikor szívesen szölgölok.

. . . A magyar leányka zongorájánál ül. És játszodja a *Balaton háborgását*. A zongora hurjai dörömbölnek, zajt esapnak. A finom kis kezek mekanikusan futnak. De szíve nem érez. Nincs benne élet, nincs költészet, nincs valóság. Mert sose látta a magyar tengert. Tündérszép Balatont. Nem látta nyugodt, nagy, hatalmas esendességét. És nem ámultbámult lélegzetvétel nélkül, mikor ez a szelid, csendes tó egyszerre észbontó módon viharzani kezd. Tánczol, tombol, mint egy forradalmár. Mert nagy, hatalmas szíve van ennek a tömeg viznek. Alkalmas arra, hogy

érezze a futó idők törzsurását. Van szerelme, van hűsége, van barátkozása. Van áldása és van átka. Akár az emberi hős-szívnek.

. . . És a leányka eljutott a tündér tó partjára. Hőfőhár testét megsimogatták a lány, majd aczélos hullámverések. Látta a csendes tó tükrében önlelkének szép esendességét. Majd egyszerre szelid szemei csillogva nézik, mint haragszik, háborog, zugbug a nagy víztömeg. És elfáradva csendesül újra. Hallja a dalt, a szép balatoni dalt; hallja a regét, a mondát, látja Taticát, Csobáncot . . . És haza megy. Zongorájához ül. Most hallgassátok őt! A magyar leányt, a magyar leány játékát. Aki megtelt, aranyos lelkének egész érzését önti a hurokba. Ez az igazi Balaton háborgása. Ez az igazi balatoni dal. Ez a töről fakadt magyar virág . . . az igazi magyar leány.

Jöjjetek hát, ifju nemzedék jöjjetek ide. hullámzó szép Balaton tavára. *A magyar tenger lelketeget, testeteget igaz, erős magyarrá neveli.*

\* \* \*

Az erős realizmus korszakát éljük. Talán Isten azért adta a magyarnak ezt a sok csudás természeti szépséget, hogy bármily

zord idő boruljon is Árpád honára, ezek az oázisok megőrizték a magyar lélek fogékony-ságát, költészetét, idealizmusát . . . egy jobb és szebb időre.

A Balatont is azért ajándékozta a magyarok Istene nekünk. A szívek üresek. De a Balaton tele van erővel, költészetrel. Kegyelettel őrizi a nemzeti lelket. Ő maradt, aki volt. Változott minden. De ő maradt — magyar tengernek.

Ne is nyuljatok hozzá kiméltlen kezekkel. Ne közelítsetek feléje üres, nemzetietlen lélekkel. Ne bántások regéit, dalait, mondait, költészetét. És bűn nélkül ne kicsinyeljétek nevelő, örökös, virrasztó, erősítő hatását. Ő ringatja a magyar ősi multját. Duzadó kebelében hordozza jelenét. Hullámain feszíti a nemzet jövő vitorláit.

. . . Isten kiosztotta már a föld egyes részeit a népek közt. Csak még a szittyia nép hazája hiányzott. A népek *geniusa* szomorú ábrázattal lép az Ur elé és majdnem könyezve esdekel . . . földért, hazáért . . . Az Ur atyai jóságának egész teljével megmutatja az eget:

— Nézd — szól az Ur — *ez a föld az.* Föld, melyet e nép rajongásig szeretni fog.

**ÚJ RUHA-ÜZLET!**

Augusztus 1-én nyílt meg Szatmáron, Deák-téren, (a Fehér-ház mellett)

**ÚJ RUHA-ÜZLET!**

**KORAI ÁRMINNÉ**

kész férfi-, női- és gyermekruha-üzlete,

ahol a legolcsóbb árak mellett nagy választékban kaphatók tavaszi ruhák, férfi-öltönyök, felöltők, különféle gyermekruhák, valamint dús választékban a legelegánsabb női kabátcsikkok.

és elvileg alkotmányosan korlátolt volt, amely a germán, illetőleg frank uralkodói hatalommal össze nem hasonlítható.

Miként a magyar nemzet mint keleti faj, legnagyobb bámulatra a vérszerződés értelmében kezdettől fogva alkotmányos államformát alkotott, miként továbbá példás és bámulatraméltó olyan családjogot is megállapított, amelynek az összes európai művelt nemzetek között nincsen párja, *hasonlókép önálló vagyoni jogi rendszert is létesített*, amely a tulajdonjog erősségén és sértetlenségén nyugszik, amely kizárja a fő- és haszonélvezeti tulajdon közti megkülönböztetést az európai nemzetek példája szerint.

Midőn a XVIII. században Kollár nevű író, a Febronismus híve, a magy. kir. adományok jogi természetére nézve a feudális jogelméletet kísérletre meg alkalmazni, az 1764. évi országgyűlés ezen kísérletet a magyar nemzeti alkotmány, a köztörvények, a király, az ország rendjei és birtokosai ellen intézett *merényletnek* minősítette.

Tudvalevő, hogy a magyar vagyoni jogi rendszer az ugynevezett descensus, — szállásbirtokokban veszi eredetét, midőn a honfoglaló vezérek a vérszerződés értelmében az elfoglalt területeket maguk között, törzsek és nemzetségek szerint felosztották a tulajdonjognak oly erejével, hogy a szállásbirtok eredetileg még hűtlenség, vagy kiköltözés esetén sem hárult az államra, vagy ennek képviselőjében az uralkodóra, hanem a törzs kötelékében maradt. Ezen ősi vagyoni jogunk az államot mint vagyoni jogi alanyt nem ismerte. Az „ager publicus“ hasonló közös vagyoni akkor még nem létezett.

Árpádházi első királyaink idejében a valódi kir. adományok a szállásbirtok tulajdonának erejével bírtak, ilyenek voltak a kath. egyháznak a Szent István által tett adományok. Első királyunk a törzs és nemzetségi tulajdonnal családi és egyéni tulajdonná változtatta át II. törvénykönyvének 5. feje-

Az lesz élete, öröme, szerelme, költészete édes mindene.

Szól az Ur. És szavának nyomában egy sugara az atyai édes, biztató mosolynak kél. És e pillanatban hullámszerűen kezd a földön a tündér Balaton. Tükrében visszazugyog a királyi nap. És azóta a tündér Balaton az *Ur tekintelének is visszaadója*. Majd esendes, szelíd, majd haragos, mely int, figyelmeztet. Zug, fenyeget és sujt.

\* \* \*

Tihany felől száll a szellő. Lány hangszót hoz felénk. Mi erő rejlik e hangokban? Ez is beszél. Sir, örül. Hív és bucsuztat. Ott a magas béreztetőn nagy tanulságokat hirdet. Ládd-e, a Balaton is elfárad a szakadatlan morgásba. De egyszerre csak elpihen. Számára megérkezik a nyugalom órája. Siető, csatázó hullámai esendes áhítatba borulnak. Oh ember! Csak te vagy örökösen nyugtalankodó. Oh szív! Csak te vagy folyton nyugtalan. Jer, pihenj meg, nyugodj meg . . . az Istenben. *Én a tündér Balatonban is — az Isten látom.*

Balatonföldvár.

zetében kijelentvén: „Királyi hatalmunknál fogva elhatároztuk, hogy mindenkinek szabad legyen a maga javait elosztani, átadni feleségének, fiainak, leányainak és rokonainak vagy az egyháznak és halála után ne merészelje valaki megsemmisíteni.“ Szent István idejében a királyi javakat az u. n. várföldek képezték, de ezek az Árpádházi első királyok idejében nem voltak elidegeníthetők, nem voltak eladományozhatók, azok csak a várrendszer megdőlésével képezték az adományozás tárgyát.

Közjogi és történeti íróink szerint, valamint Günther Antal mostani igazságügy-miniszter „A katolikus Vallási Tanulmányi és Egyetemi Alapok“ című igen alapos munkájában nyilvánított véleménye szerint Szent István *nem a nemzet közös vagyonából, hanem a honfoglaláskor Árpádnak és utódainak osztályrészüll jutott javakból dotálta* az általa alapított püspökségeket, apátságokat stb.

Szalay László történetíró szerint Szent István részint a magyárból, részint Koppány, Gyula, Keán, Othum legyőzése után a hadizsákmányból és a legyőzöttek vagyonából látta el adományokkal a kath. egyházat. Alapítalan tehát az a nézet, hogy Szent István idejében a kath. egyház az *állam birtokából nyerte dotációját*, mert akkor az államnak, mint olyannak, eladományozható közös birtoka nem volt.

De ha királyaink a nemzet közös vagyonából dotálták volna is a kath. egyházat, mint idők folyamán a kir. várföldekből, valamint a királyra, később a koronára hárult javakból kétségteljesen adtak donációkat, eldöntő és kétségteljesen tény, hogy a magyar kir. adomány nem visszavonható beneficiumot vagy haszonélvezeti jogot, *hanem örök és visszavonhatatlan tulajdon biztosított adományosnak*, amint ezt a Fejér György „Codex diplomaticusában“, Venczel Gusztáv „Árpádkori Okmánytárában“ és Bartal György „Commentáriumában“ olvasható kir. adománylevelek minden kétegy kizárásával igazolják.

Bartal György szerint „a Szent István által az egyháznak számára adományozott javak nem csak névleg, de jogilag is az első, valódi és természetes nemesek szállásbirtokával azonosok. Tehát ezeket örök időkre adta az egyháznak.“

Az egyházi javak adományozására vonatkozó királyi levelekben legtöbbszörre azon záradék fordul elő, hogy „senmi jogot fenn nem tartván magunknak és utódainknak.“ A világi nemesek kir. adományleveleiben pedig gyakran oly záradék található, hogy adjuk, adományozzuk . . . ha az Isten országához nem tartozik.“ Ime az egyházi tulajdon oly erős volt, hogy a világi nemesek gyengébb donacionális birtokjoga az egyházi tulajdon erőssége által nyerte meg azt a szilárdságot, amelyet élvezett és amely alapját képezte a magyar birtokrendszernek.

Idővel az egyházi és kir. adományok közti különbség a tulajdonjog szilárdsága tekintetében elenyészett és teljes jogegység jött létre, amely jogegység a nemzeti önkormányzatnak egyik legbiztosabb támaszául bizonyult. Verbóczy Hármaskönyvében már

a következőket írta: „És habár a lelkiekkel foglalkozó személyeket, akiket Urunk és Megváltónk az emberi üdvösség kiszolgáltatására rendelt, méltóbbaknak tartják a világi személyeknél, mindazonáltal e Magyarországnak minden főpap, egyházfő és báró urai és többi mágnásai, nemesi és előkelői nemességükre és világi javaikra nézve, a szabadság, kivételenség és adómentesség egy és ugyanazon előjogát élvezik, nincs is valamely urnak nagyobb és valamely nemesnek kisebb szabadsága.“

Az egyházi és nemesi javak közti különbség Verbóczy Hármaskönyve szerint (I. R. 10. cz. 3. szakasz) abban állott, hogy „Fejedelmünk valamennyi főpap urnak és egyházi férfinak is hasonlóképpen igazi törvényes utóda, nem abban az értelemben, mintha a fekvő jószágokat és birtokjogokat az egyháztól elvehetné vagy elszakíthatná, hanem abban, hogy ezeket (megürülvén a főpapi és egyházfői székek) az egyházzal együtt kormányzás czéljából eladományozza“, továbbá a Hármaskönyv (II. R. 51. cz. 1. szakasz) szerint „az egyházak fekvő jószágait és birtokjogait a főpapok vagy apátok, prépostok avagy más egyházi személyek közül senki a maga kihágása miatt el nem vesztetheti és az egyháztól el nem idegenítheti.“

Számos törvényünk van a legrégebb időktől kezdve, melyek az egyházi javak tulajdonjogának sérthetlenségét, a világiak által elfoglalt javaknak visszaadását rendelik. Szent István Dekretumainak II. K. 1. fejezete így szól: Aki gőgös kevélységében fenhéjazva, Isten házáat semmibe sem veszi és az Istennek szentelt és Istennek tiszteletére, a király oltalmának szárnyai alá helyezettett javakat beestelenül illeti vagy azokból elvenni merészkedik, akárki legyen, mint Isten házának megtámadója és rontója rekeszszék ki a gyülekezetből, mert illik, hogy érezze haragját, aki a király urnak valaha az akaratát megveti és rendelését áthágja.“ A veszprémi püspökség alapítására vonatkozó adománylevelében Szent István 8000 finom arany birsággal sujtja azokat, akik szent Mihály jámbor püspökét és utódait az adományozott javakban háborgatni merészkednének. Hasonlóképp birság van kiszabva pannonhalmi alapítólevelében, valamint más Árpádházi királyok alapítóleveleiben is. Róbert királynak 1335-ik évi diplomájában szószertint a következők foglaltatnak: „Királyi oltalomba kell részesíteni mindazt, ami igaz uton az egyházak jogaiba esett, tehát azt, amiről tudvalevő, hogy az egyházé, nem hogy megkisebíteni, sőt inkább mindörökké oltalmazni kell, mert a királyi bőkezűség úgy akarta, hogy azok a sérthetlenség biztosítékaival láttassanak el.“

Az egyházi vagyoni sérthetlenségét biztosítják továbbá Zsigmond király VI. Decretumának 21. cikkje, Mátyás VI. Decret. 11. cikkje, az 1548. évi VIII. és XII. az 1550. évi XVII. t.-cz., újabb időkből pedig az 1791. évi XIII. t.-cz., valamint az 1791. évi XXVI. t.-cz. híres 12. pontja, *végre úgy a régibb, mint az újabbkori koronázási eskü.*

Mindezekhez járul a sokszoros elbirtok-

**ILYÉS DÁNIEL**

**MŰBUTOR-ASZTALOS**

**SZATMÁR, Jósika-utca 7. szám.**

*Elvállalatom bármily bútorok készítését a mai kor igényeinek megfelelően, a legmodernebb kivitelben. Háló, ebédlő, úri szalon, leány, gyermek-szoba berendezéseket mahagóni vagy bármely különleges faanyagból.*

lás, újabb időkben az érvényükben fentartott 1852. évi ősiségi patens és a hitellekkönyv, amelyek a kath. egyházak tulajdonjogát újabb jogalapon örökre biztosítják.

A kath. egyház birtokában levő javak, mint az állam tulajdonai egyik törvényünkben sem említettek. II. Ulászló VII. Decretumának 3. cikkelye tüzetesen felsorolja a koronához tartozó javakat, de ezek között az egyházi javak nem említettek. *Hogy az egyházi javak nem államtulajdon*, kitetszik a Hármas Könyv I. R. 78. c. 1. és 2. szakaszaiból is, melyek szerint „az elévülés . . . melyet a törvény a fekvő jószágok jogszerű megtartására és visszaszerzésére nézve megállapított . . . kir. fekvő jószágokra és birtokjogokra nézve száz, az egyháziakra nézve negyven év lefolyásával telik le.“ Ime tehát ha az egyházi javak királyi javak volnának, ez a megkülönböztetés nem tétetnék, illetve az egyházi javakra nézve is száz évi elévülési idő volna irányadó.

*A kath. egyház birtokában tehát semminemű állami javak nem voltak és nincsenek, a magyar királyok által az okmánytírák tanúsága szerint gyakran saját pénzükön vett javak is örök tulajdonul lettek adományozva.*

De a magyarországi egyházi vagyonnak csak egy része királyi adomány eredetű. Fejér György Codex szerint a kath. egyház birtokába sokkal nagyobb birtokok jutottak magánadományok és alapítványok, végrendeletek, bírói ítéletek, perégyezségek, jószágcserek, vételek útján, amely javak tulajdonjogát semminemű teória alapján megtámadni vagy elkobozni nem lehet.

Ami az egyházi javakkal járó terheket, a bandériumok tartását illeti, tudvalevő, hogy Nagy Lajos óta alkotmányunknak egyik sarkétele volt, hogy a nemesi javak birtokosai az ország védelmére bandériumokat tartoznak kiállítani, az pedig kétségbe nem vonható, hogy a kath. egyház nemesi jogon bírta és bírja a birtokokat. A kath. egyház kezén levő birtokok mint nemesi birtokok voltak és vannak ma is telekkönyvezve.

Ha tehát az egyházi bandériumok megszüntetése alapján az egyházi birtokok tulajdonjoga ellen lehetne érvelni, ez oda vezet, hogy az összes nemesi birtokok elkobzandók. Am a bandériumok megszünte után a közhelyviselés lépett életbe, az egyházi javak ugyanazon terheket viselik, mint más birtokok, hozzájárulnak és pedig a megfelelő arányban az államháztartás kiadásához, így ahhoz is, amit a véderőre fordít. Ezenkívül elidegeníthetlenségük miatt az illeték egyenértékű épen úgy viselik, mint más elidegeníthetetlen világi javak.

Günther Antal igazságügyminiszter fent említett munkájában azt írja „hogy az egyházvagyont megingatni annyit jelent, mint a magyar alkotmányjog egyik sarkoszlopát és a magyar vagyonjog biztonságát egy csapással megdönteni“, a feudális jogelméletre vonatkozólag pedig, mely a hajdúi átirat alarját képezi, azt írja az igazságügyminiszter „valóban röstelni való dolog, hogy a tiszta magyar jogrendszert nem átalják megha-

misítani csak azért, hogy a kath. egyházvagyon erőssége ellen érvelhessenek“, ugyan- csak ő mondja „valóban egyike a legelszomorítóbb jelenségeknek az, hogy ennek az idegen, nálunk receptióra nem talált, sőt egész történelmi fejlődésünkkel ellentétes jogrendszernek elveit viszik a harezba hazánkban évtizedek óta abból a czélból, hogy meggyengítsék, esetleg megdöntsék a kath. egyházi vagyonban székelő jogositványokat . . . amely érvelési rendszer — mondhatom — a magyar alkotmány sarkelveibe ütközik.“

Ezzel be is fejezhetnők a mondanivalót, azonban Hajdumegye átirata azon kérdésre is kiterjed, hogy Isten tudja, miféle adatokból összeállított kath. egyházi vagyonnak jövedelme mire fordítatik, habár azon kérdés, hogy a tulajdonos kath. egyház vagyonának jövedelmét mire fordítja, a tulajdonjog tisztázásához és eldöntéséhez nem tartozik, e kérdést sem hagyjuk figyelmen kívül.

Aki csak némileg ismeri Magyarországot közművelődési történetét, tudnia kell, hogy a magyar nemzet európai művelődését a kath. egyháznak köszöni. Hogy hány és miféle népiskolát, középiskolát, jogakadémiát és egyetemet létesített és gondozott a kath. egyház legrégebb időktől kezdve, hogy a közművelődési és emberbaráti czélokra tett adományai és alapítványai mily rengeteg összegekre rugnak, hogy mely kath. főpapoknak közérdekű alapítványait örökíti meg törvénytárunk, sőt hogy az ország védelmére, mely várakat építették a főpapok, ezeknek nagy számát sorolja fel Török Kálmán „A magyarországi kath. vagyon tulajdonjoga“ czimű munkájában, hol a többek közt az utóbbi időkből Simor, Hajnald, Samassa érsekek több millióra rugó adakozással és alapítvánnyal szerepelnek. A számszerű adatokból aztán ezt a következtetést vonja le:

„Tettek beszélnek. Nem létezik hazánkban intézmény, mely az egyházi javakból hasznót ne látott volna. Hasznót huzott a nép, a társadalom, minden közintézet, az egész nemzet. A holtkéz él, a holtkéz a legelivelebb, a holtkéz a legaldásosabb. Csak a vagyon az egyházé, de haszna millióké.“

Vaszary hercegprímásról Keményffy Dániel által 1905-ben írt életrajz kimutatja, hogy addig már 6.541.389 kor. 58 fillért fordított jótékonycélra.

Azt se higgye senki, hogy az u. n. szekularizációból haszna lenne a népnek vagy az államnak. Hiszen előttünk vannak a példák. Az az eredményük, hogy sokkal nagyobb összegek terhelik az országos költségvetéseket, mint a mennyit az illető országok az egyházi javak eladásából nyertek. Ez az állandó teher nyomasztólag nehezedik a népre, így rajta nemhogy segíthetett volna, de épen meg lett nyomorítva. Leroy—Beaulieu híres francia közgazdasági író a francia szekularizációt „eltékozolt vagyonnak minősíti, a a javak eladását kárhuzatosnak. Burke, a nagynevű angol államférfiu a francia szekularizációt kimondó határozatra ezeket a kemény szavakat használta; „Ezen határozat védelmezőinek a bakó által kellene megadni a feleletet.“

Hazánkban Tisza István gróf a dunántuli ref. egyházkerületnek 1907. szept. 29-én tartott gyűlésén a köv. nyilatkozott: Ha napirenden volna a szekularizáció kérdése, igyekezném azt az ezer és egy okot kifejtteni, melynél fogva e kérdés felvetését a mi viszonyaink között általánosan károsnak és veszedelmesnek tartom.“ Figyelmeztette hitsorsosait, hogy meggondolatlan szélmalom-harcba ne fecséreljük erőnket, ne intézzünk más felekezetek viszonyai ellen olyan kirohanást, amely valóban a felekezeti küzdelem színével bír.“

Több nagytekintélyű és köztiszteletnek örvendő ref. férfit nyilatkozott már úgy és pedig manapság, hogy a kath. egyházi vagyon a magyar közművelődésnek bőséges forrása és a szekularizációt országos csapásnak tekintenek, mert nem tartják az ország érdekében fekvőnek, hogy, a kath. egyházi birtokok idegen, vagy az ország érdekei szempontjából megbízhatlan kezekbe kerülhessenek.

Nyugat Európában lehetett a szekularizációt a feudális jog elmélete alapján jogi szempontból is némileg megokolni, de a tulajdonjog erősségén alapuló magyar vagyonjogi rendszer annak határozottan nemet mond, mert nálunk a tulajdonjog megtámadását és megdöntését jelenti, ami pedig a fenyegető szocialistikus és kommunistikus törekvésekkel szemben veszedelmes játék a tüzzel. A kath. egyházi vagyon elkobzása után egész jogrendszerünk nulla, azokat szükségképpen követnie kell minden vagyon elvételének.

Aki tehát a tulajdonjog szentsége iránt a legkisebb érzékkel viseltetik és jó magyar hazafinak vallja magát, annak Hajdumegye agresszív átiratát feltétlenül vissza kell utasítania.

Mi, akik figyelemmel kísértük úgy városunk, mint a megye törvényhatóságának eddigi működését, feltétlenül hisszük, sőt nemcsak hisszük, de meg vagyunk róla győződve, hogy a jog teréről lelépni ezuttal sem fog, és nem járul szavazatával hozzá az olyan törekvéshez, amely csak az utonállók kódexéből meritheti jogforrását.

### Szatmár-Németi szab. kir. város Felső Kereskedelmi Iskolája.

1. Felső kereskedelmi iskola. Felvétetnek 4 közép- vagy polgári iskolát sikerrel végzett tanulók. Tartalma 3 év. Tandíj: 200 korona. Megfelelő minősítés esetén taudíjkedvezmény. A harmadik év végén tartandó érettségi vizsgálat bizonyítványa közpályákon való minősítés tekintetében a főgimnázium és főreáliskolai érettségi bizonyítvánnyal egyenlő értékű és jogot ad az egyévi önkéntesi katonai szolgálatra.

A három éves és érettségi vizsgálatlalt végződő felső kereskedelmi iskolát magán uton is végezhetik: a) azon ifjak, kik legalább 17 évesek, a gyakorlati életben működnek s a polgári- vagy a középiskola 4-ik osztályát sikerrel végezték; b) azon lányok, kik a polgári-, felső leány- vagy leánygimnázium 4-ik osztályát elvégezték. A magánvizsgálat engedé-

**Pártoljuk  
a hazai ipart!**

**Minden magyar ember szent kötelessége a hazai ipar pártolása.**

# KEPES SÁNDOR

Első Magyar Andesit Sirkőgyárában SZINÉRVÁRALJÁN

csakis hazai termékeket dolgoznak fel.

A legkifogástalanabb kivitelben készíti a legkülönbözőbb alakú Pyramisokat, Obeliszkákat, kereszteteket, emléktáblákat, sírfeleket, mezei kereszteteket, kápolnákat, mauzoleumokat stb.

MODERN BERENDEZÉSŰ GÉPTEREM A CSISZOLÁS RÉSZÉRE. Fiók-üzlet: **Szatmár, Attila-u. 4.**

lyezéseért szeptember hó folyamán kell a kérvényt benyújtani.

2. *Egy éves női kereskedelmi tanfolyam.* Célja az eddig szerzett ismereteket reális irányban kiegészíteni s oda képesíteni a leányokat, hogy mint családtagok saját üzletükben vagy háztartásukban, avagy mint alkalmazottak a különböző hivatalokban és kereskedelmi irodákban szakismereteket és gyakorlati ügyességet elsajátíthassák, és haszonnal értékesíthessék. Ezt szolgálja az egész éven át tartó gyors és gépirási kurzus, melyek a többi kereskedelmi rendes tantárgyakon felül taníttatnak.

A felvétel négy polgári, felsőbb leányiskolai bizonyítvány alapján vagy az előírt felvételi vizsgálatot követően történik.

A beiratások mindkét intézetben szeptember hó 1—5-én történnek. A vidéki tanulók elhelyezésénél az igazgatóság készséggel tájékoztatja a szülőket.

Tekintettel arra, hogy az egyes osztályokba csak korlátolt számban vehetők fel a tanulók, a hely biztosítása céljából az igazgatóság már most előjegyzi a jelentkezőket, ha e szándékukat az iskolai bizonyítvány bekezdése mellett bejelentik.

Mindennemű tudakozódásra válaszolunk s kívánatra az intézet értesítőjét megküldjük.

Dunay Sándor  
igazgató.

## HIREK.

**Amerikai püspök Ungváron.** Haban Mihály skeantoni (Pennsylvániai) róm. kath. püspök titkárja, rev. D. J. Bortin kíséretében múlt szombaton este Ungvárra érkezett Firczak Gyula munkácsi egyházmegyei püspök látogatására, kivel Rómában ismerkedett meg. Az amerikai főpap három napot töltött Ungváron.

**Uj kuriai bíró.** Ő felsége Unger Gusztáv debreceni táblabírónak a kuriai bírói ezimet és jelleget adományozta. Nagy örömmel vette ezt a magas kitüntetést városunk közönsége, mert érdemes férfit ért, ki városunkban is vezető szerepet játszott s az egész város rokonszenvét és tiszteletét érdemelte ki.

**Legfelsőbb elismerés.** Őfelsége a király Jenev György debreczeni kir. ítélő táblabíró nyugalmába helyezte, s megengedte, hogy nyugalmába helyezése alkalmából 40 évi hű és buzgó szolgálataiért legfelsőbb elismerése tudtul adassék. A köztisztletben álló táblabíró a nyugalom éveit városunkban fogja tölteni.

**Helyettes főorvos.** Beregvármegye főispánja a dr. Fedák István nyugalmába vonulása folytán megüresedett vármegyei tisztifőorvosi állás teendőinek helyettesként leendő ellátásával dr. Székely Kálmán vármegyei köz-kórházi igazgató, tiszteletbeli vármegyei tisztifőorvost bizta meg.

**Hymen.** Ambrus Béla beregszászi törvényszéki joggyakornok jegyet váltott Ungváron néh. Szieber Ede tankerületi főigazgató leányával, Mariska kisasszonnyal. — Lukács Géza dr., ungvári ügyvéd, az „Ungvári Közöny” felelős szerkesztője jegyet váltott Szántó Frigyesnek, a budapesti Agrár és Járadékbank

rt. igazgatójának leányával, Elza kisasszonnyal. — Papp József okl. jegyző, nagyecsedilakos jegyet váltott Nagykárolyban Özv. Pappay Ferenczné leányával, Annuskával. — Papp Viktor dr. nagybányai ügyvéd szombaton esküdt örök hűséget a nagybányai róm. kath. templomban néh. Szaitz Sándor birtokos leányának, Irén kisasszonynak. — Botár Dezső dr. Csiktoplóezáról eljegyezte Nyiri Ignác várpálankai igazgató tanító leányát Ilonkát.

**A bíróság köréből.** Őfelsége a király Kótay Károly halmi járásbírói albirót jelenlegi székhelyén való meghagyás mellett járásbíróvá nevezte ki.

**Athelyezett minorita tanárok.** Lakatos Ottó a minoriták tartományi főnöke az 1909—10. tanévre Schmal Rezsőt Kézdivásárhelyről Nagybányára, Takács Vidát Nagybányáról Egerbe helyezte át.

**Az új rk. parochus.** A Munkács ezimű lap a következőket írja: Alig jutott nyilvánosságra azon őszinte sajnálkozással fogadott hír, hogy Forgách János prépost nyugalomba vonul, természetesen azonnal megindultak — nemesak a rk. hívek, hanem a város egész közönsége körében is — és nemesak a találgatások, hogy ki lesz, hanem az óhajások is arra nézve, hogy bár ez vagy az lenne méltó utóda a nyugalomba vonuló lelkésznek szép és városunk közéletében nagy sullyal bíró fontos állásában. Arról beszélni még, hogy ki lesz korai dolog. Hiszen még azt se lehet tudni, ki fog pályázni, annál kevésbé azt, hogy a püspök majd kit ajánl s a kegyur, a gróf kit nevez ki. Azonban anélkül, hogy magunk bármi irányban is állást foglalnánk, arról hirt adhatunk, hogy az óhajások kik iránt nyilatkoznak meg. Ez irányban főképen Ratkovszki Soma dr. és Fechtel János dr. nevét halljuk leginkább emlegetni. Azt biztos forrásból tudjuk, hogy Ratkovszki közismert szerénysége folytán nem pályázik; így csak a Fechtel hívei remélhetnek s ha a püspök és a gróf is ugyanakaratják majd, óhajuk teljesülhet. Azonban a Ratkovszki visszajövele iránti erős közóhaj is könnyen beválhat. A főgimnáziumi hitoktatási katedra üres, ha ő is úgy óhajtja, amint helybeli igen sok híve s barátja: viszszaülhet bele.

**Gyászhir.** Zsenyei István nagykárolyi asztalosmester neje született Timkó Mária életének 37-ik évében elhunyt. — Kallós Bertalan nyug. péterfalvai körjegyző m. hó 28-án elhunyt.

**35 éves találkozó.** Julius 31-én tartották 35 éves találkozójukat, a kik a helybeli kir. kath. főgimnáziumban 1874-ben tettek érettségét. A 33 iskolatárs közül életben van még 23, a kikkől összesen 6-an jelentek meg. Fogarassy Sándor mérnök, Osváh Mihály nyug. honvédőrnagy és dr. Fejes István ügyvéd Szatmár-Németiből, Petri József kir. táblai bíró Pozsonyból, dr. Schweiger Ede ügyvéd Nagy-Váradról és Dunka Gedeon ny. vármegyei tisztviselő Sátoraljaújhelyből.

**Óvónői kinevezés.** A vall. és közokt. miniszter Fodorka Istvánné kisdodóvónőt a nagykárolyi III. sz. áll. kisdodóvódához kisdodóvónővé nevezte ki. Révay Istvánné áll. ovónőt pedig a IV-ik sz. áll. óvodához helyezte át.

**Jegyzőválasztás.** Kisgérczén m. hó 29-én ejtetett meg a jegyzőválasztás, Dr. Morvay Zsigmond főszolgabíró elnöklete alatt. Megválasztott 24 szavazattal 13 ellen Székely Béla galgói segédjegyző.

**Öngyilkosság.** Koós Károly 76 éves magánzó széles körben jól ismert öreg ur tegnap délelőtt forgó pisztolyal halántékon lőtte magát s azonnal meghalt. Az öngyilkos öreg urat már évek óta kinzó szívbj gyötörte s valószínű, hogy az egyre súlyosbodó betegsége volt oka öngyilkosságának.

**Kegyes adományok** Jézus Szent Szive temploma új orgonájára Fialkovszky József 9 K, főtiszt. Mandics János körösmezői rk. plébános ur buzgólkodása folytán a hívek adománya 14 K.

**Városok bankja.** Ismeretes az a mozgalom, amelyet Halász Lajos dr. képviselő kezdeményezésére a magyar városok egy országos központi hitelintézet létesítése iránt indítottak. Ez a mozgalom, úgy látszik eredményes lesz, mert a tervezett 10,000.000 koronából 6,000.000 korona már is együtt van. Öt milliót egy pénzesoport jegyzett, a hatodik milliót pedig eddig Szatmár, Pécs, Szabadka és Győr városok szavazták meg, még pedig az első két város 200—200, az utóbbi kettő 300—300 ezer koronával.

**Bűnügyi főtárgyalás.** A helybeli róm. katolikus plébániában elkövetett betörés lopás büntetével vádolt Pusztay Gyulának és társainak ügyében folyó hó 9-én fog a főtárgyalás a szatmárnémeti törvényszék előtt lefolyni. A vádlottak mindnyájan tagadják, hogy a betörésben részt vettek volna. A tárgyalás iránt, amelyre számos tanu van megidézve, jogász körökben igen nagy az érdeklődés.

**Mulatságot rendezők figyelmébe.** Felkérem mindazon mulatságot rendező urakat, kik nevemet tudtomon kívül többször felhasználták, hogy ezentul beleegyezésem nélkül többé ne tegyék meg. Lohán János tanító.

**Tűz.** Feketeadó községben m. hó 30-án a délelőtti órákban tűz ütött ki, amely hamar terjedt is. A községi előljárásnak távirati segélykérése folytán a nagyszőlősi önkéntes tűzoltó egyesület egy feeskendővel Nicky József osztályparancsnok és Ladányi Károly városi főbíró vezetése alatt segítségre mentek. A tűz a községi bíró szomszédságában ütött ki s a nagy szárazság és szél folytán 8—10 épület bennök a kieséplés alatt álló és kieséplés terményekkel együtt leégett. A kár tekintettel, hogy termények is leégtek, tetemesen nagy. Ember és állat azonban áldozatul nem esett.

**Elfogott rablógyilkos banda.** A szatmári és temesvári rendőrség hosszas nyomozás után letartóztatott egy veszedelmes betörő bandát, amelynek a lelkét egész sor büntény terheli. Ez a banda követte el azt a betörést Böszörményi Sándor volt képviselő lakásán, amely alkalommal tizezer korona értékű antik ékszert loptak el. A betörés éjjelén ugyancsak ez a banda a Boeska-utczában megtámadta és kirabolta Foltin Mihály kövező vállalkozót, akitől összes pénzét, óráját és gyűrűit elrabolták s öt véresre verve, az utczán hagyták. A rendőrség akkor nem tudta ki nyomozni a tetteseket, akik, Kinszler András,

# CSAPÓ LAJOS

ELSŐRANGU PAPI-  
ÉS POLGÁRI SZABÓ

SZATMÁR, Deák-tér 7., (I. emelet).

Magyar díszruhák, Polgári ruhák,  
Papi öltönyök, Liberlák,  
Reverendák, Szarvasbőr-  
Czímádák, nadrágok,  
Palástok, fővegek, Bőr kabátok  
készítését elvállalom.

Mindennemű öltöny készítésénél a fősulyt az elegáns szabás és finom kivitelre fektetem, a mellett teljes kezesiséget vállalom szállítványaim valódi színe és tartósságáért. Nagy raktár honi és angol szövetekben.

Tisztelettel CSAPÓ LAJOS, szabómester.

Ember Mihály és Simon Lajos voltak. A tetesek Orsovára szöktek majd Zágrábban ütötték föl tanyájukat, itt egy ékszerüzletet törtek föl. Simont a rendőrség elfogta, de hat hónap mulva bizonyítékok hiányában szabadon bocsájtotta. Egy Espersics Jakab nevű embert, akit a rablás elkövetésével gyanúsítottak, Szatmárra hoztak, ahol kitünt, hogy ez a banda rabolta ki özv. Csorbás Andrásné turterebesi gazdag földbirtokosnét. Előző nap kipuhattak a körülményeket, éjjel pedig belopódtak a házba, a földbirtokosnét guzsba kötötték és kirabolták. A szatmári rendőrség a temesvárral együtt folytatja a nyomozást.

**Donáth nap a hegyen.** A Donáth napi bucsut vasárnap tartják az Erdőd hegyen a szokásos ünnepélyek között. A Donáth kápolnában 9 órakor veszi kezdetét az ünnepi sz. mise, melyet *Láng* Ferencz erdői esperes-plebános mond s utána sz. beszéd lesz a kápolna mellett e czélra emelt lombsátorban.

**Érdekes látványosság.** Szatmáron a hidontuli vásártéren augusztus 1-től 8-ig naponta reggel 9-től este 10 óráig látható Barum amerikai dupla állatsereglete. Naponta délután fél 6 órakor és este fél 9 órakor 50 darab idomított vadállat bemutatása két óriási vas-cirkuszban, úgy mint párduezők, medvék 18 oroszán, farkasok, hiénák, lovak és szarvasok valamint tevék. Naponta idomítás etetéssel egybekötve, 6 világhírű állatszelidítő és állatszelidítő fellepte. Helyárak: I. hely 1.20 K, II. hely 80 fill., III. hely 40 fill. Katonák őrmestertől lefelé és 10 éven aluli gyermekeknek I. hely 80 fill., II. hely 50 fill., III. hely 30 fill. Előadás nélkül is megtekinthető 120 vadállat mindennap délelőtt 8 órától délután 3 óráig. Helyárak: I. hely 1 K, II. 40 fillér. Tisztelettel az igazgatóság.

**Vizbefutott katona.** Boros Károly nagykállói illetőségű 12. honvéd gyalogezredbeli lovász e héten kedden délután 2 óra tájon fűrösztelni vitte századosa lovát. A hid táján hajtott be a vízbe amint usztatott, lecsuszott a ló hátáról. A legény nem tudott uszni s kétségbeesett helyzetében a kötőfék szárát egyik kezével megragadva kapaszkodott ide-oda. A bajt hamar észrevették a hidról és az uszodából s a kéznél levő csolnokon segítségére siettek, de nem tudták megmenteni, mert a megriadt lóhoz nem lehetett hozzájutni s a fuldokló ember el nem eresztette a kötőféket. Végre alámerült s 20—25 perc mulva kiemelték a hulláját.

**Meggyilkolt gyermek** A csanálói ligeterdőben m. hó 27-én halva, teljesen szétromosolt koponyával találták Kecskés János 8 éves gyermekét. Nevezett ugyanis Barnovics

Pál ugyancsak 8 éves fiú előbb mozsárütővel kétszer fejbevágta, azután agyonlőtte s a már meghalt gyermeket még a puskatussal összevissza verte. A járásbíróóság kiszállott a helyszínére, az orvosok megejtették a boncolást, amikor is megállapították, hogy Kecskés János halálát a lövés okozta, mely az agyvelőt s a koponyát tökéletesen szétromosolta.

**A nemzetiségi izgatások ellensúlyozásául** Apponyi Albert gróf közoktatásügyi miniszter szigorú rendeletet intézett a tanügyi hatóságokhoz ama veszedelmes magyarellenes propaganda dolgában, melyet a bukaresti tanárok szervezett ligája indított, A liga ugyanis magyarországi iskolák tanulói számára szünidei tanfolyamokat hirdet, melyeknek prospektusaival elárasztották az ifjúságot, azt mondván, hogy a magyarok meghamisítják a történelmet s kiirtják a román ifjabból a nemzetük és a hazájuk iránt való szeretet csiréit. A tanfolyamokat ingyeneseknek hirdetik. sőt ösztöndíjjal is esábitják rá az ifjúságot. A diákok egyenként is kaptak meghívót, az internátusokat pedig felhívják, közöljék a legjobb tanulók nevét, hogy a liga költségén vigyék őket Bukarestbe. — Hogy ennek a román konkoly-hintésnek eredménye ne legyen. Apponyi gróf a román gimnáziumok és középiskolák igazgatóinak meghagyta, ügyeljenek arra, hogy az ifjúság a dákóromán propaganda kezébe ne kerüljön; egyzersmind tudomására hozza az intézetek vezetőinek, hogy amely diák ezen a bukaresti tanfolyamokon részt vesz, valamennyi magyar iskolából ki fogják tiltani.

## A szerkesztő üzenete.

**Egy kis igazság.** Ezen a czímen a Szatmár helyi lap vezércikkét közöl Vince Elek debreczeni ref. theologustól, melyben a kath. egyházi javak elkobzása érdekében száll ki a nevezett lap porondjára. Vele, illetve argumentumaival szóba sem lehet állani, a fiatalság és tájékozatlanság rí ki minden szavából. Egyebekben alig esudálkozhatunk rajta, mikor híres Debreczen városa is abban a hájában evez. Inkább ez a komikummal határos, hogy abban a nagy alföldi metropolisban nem akadt egy okos ember, aki felvilágosította volna a bizottságot, hogy ne tegye csuffá magát ilyen ostobasággal. Egyedüli argumentuma a bandérium. Bizony, bizony, Debreczennek is volt régen bandériuma és most még sincs. Önnek Vince ur, még nagyon sokat kell tanulnia, hogy ilyen fátkba vágassa a fejszét, ajánlatos is, hogy inkább arra fordítsa az idejét. Olvassa el figyelemmel mai második cikkünket, abból is sokat

profitírozhat. Hiszen önnek a magyar jogrendszerrel még csak fogalma sincsen. Ami a primás évi jövedelmét illeti, nem tudjuk honnan vette értesüléseit a négy milliókról, mert bizony alig van annak meg a negyede. Aztán nézze csak kedves Vince ur, ön is lehet valamikor parochus, mert annak készül, le fog-e róla mondani, ha tesszük fel: 1000—1500 forint fizetés lesz, csak azért, mert pl. a harangozó 100 forintokat kap. No lássa, a társadalmi állás, képzettség, műveltség követeli meg, hogy aki magasabban áll, jobban is legyen dotálva. Az a primás herceg, egyenlő rangja van a királyi család tagjaival. Aztán ez után az elmélet után indulva: tegye le Ferencz József is a királyi koronát, mert tesszük fel: Piczi Miskának nincs, lévén favágó vagy utcaseprő. Látja, hova vezet a bölcsesége. Kívánja ön ezt? Még csak egyet, ezt is csupán azért, nehogy azt higgye a közönség, hogy a jezsuiták raboltak, mert ön olyanformát mond, hogy Berenczét a jezsuiták elrabolták a szatmári ref. gimnáziumtól. Itt sem hibáztatjuk önt, mert felülvén Szatmár vármegyének a mult évben készített monografiáját, nagy megütközésünkre mindjárt az első helyen azt látjuk, hogy Berenczét a jezsuiták elfoglalták. Foglalták pedig a manóba. Nem úgy áll a dolog. Rhédey Ferencz erdélyi fejedelem Berenczét odaadta a ref. gimnáziumnak, Jött a Thököli felkelése. Ebben részt vett a ref. gimnázium ifjúsága is tanáraival együtt. Miután balul ütött ki a dolog, *hüllenség* czímen elvették tőle a nevezett birtokot, de nem a jezsuiták, hanem az uralkodó. És nem is akkor, hanem pár évvel utóbb a jezsuitáknak adományozta. Tehát, hogy ők kapták meg, csak esetleges. Azonban ők sem soká birták, mert a rend eltörlésekor ismét reá tette kezét az állam, sőt a többi birtokaira is, melyeket aztán hol eladott, hol elzalogosított s így került Berencze is, Homok is a berenczei Kováts család birtokába. Ezt a történelmi hűség kedvéért kívántuk feljegyezni. No de még egyet drága Vince ur, mert amint látszik, ön egy kicsikét nehéz felfogású is. A zsidókat akarja védelmébe venni ellenünk, mintha bizony mi fel akarunk falni őket. Mi a zsidókról kukkot sem szözlünk, hanem szözlünk a „tollas“ zsidókról, a „tollforgatókról“ kik mint a véredek úgy vonultak fel lapjaikban, mikor a debreceni határozat után huszszagot éreztek. Ezekhez a véredekhez volt nekünk szavunk, hiszen minden sorból kilátszik az ott. Ön soha sem vette észre azt a toleráns fellépést, amelyet ez a náczió tanusit minden alkalommal nemcsak a katolikusokkal szemben, hanem egyáltalán ami keresztény. Önnek ez a modor nem tűnt fel,

**Kávét** legjobbat és legolcsóbban beszerezhetünk **Benkő Sándor** kávékereskedőnél Szatmár, Kazinczi-utcza 16. „MOKKA“ keverék czégem különlegessége. 1 klgr. 4-40 korona. Villany erővel pörkölte.



Aki igazán finom, kényelmes, elegáns és tartós honi gyártmányu lábbelit akar vásárolni, az forduljon bizalommal

**Vuja János-hoz**  
Szatmár, Deák-tér

(Keresztes András-féle ház),

aki dúsan felszerelt cipő-raktárában csakis valódi finom bőrből a már is világhírű hazai gyárakban készült cipőket és oszmákot nagyon is versenyképes árakban hozza forgalomba és üzletéből minden olcsóbbrendű készítményt, a szokásos bőr- és talpatánczokat teljesen kikészítette, s akinek árulási ösínosság dolgában is párját ritkítják. Kívánatra mérték után bármilyen kivitelű cipők és oszmák is készülnek.



**Ékszer-üzlet és műhely áthelyezés!** Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy özv. Stern Sámuelné utóda Grünhut Samu cég alatt eddig a Hungária-szálloda mellett volt üzletemet a Hám János-utcába, Dr. Vajay polgármester ur házába (az új butorszövelkezet mellé) helyeztem át.

Nagy választékban raktáron tartok különféle szemüvegeket, cvlikkoreket, melyek orvosi rendelvényre vagy a nélkül is kaphatók. Pecsénymók, gummibőlgyöngzők, czímerek vésőse, himzőmunkák készítése, tűzáranyozás és ezüsttőzést bármilyen templomi vagy házi tárgyaknak, arany, ezüst, ékszer, óra, látszer, tájéktárgyak javítását és minden a szakmába vágó munkák készítését saját gépekkel gyárilag felszerelt üzletomban olcsón, jól és gyorsan eszközölöm. Tört aranyat, ezüstöt, régiségeket, régipénzeket, valódi gyöngyöket és drágaköveket a legmagasabb árban vásárolok, vagy becserelek nagy mennyiségben is. Kérve a n. é. közönség szives pártfogását, maradtam teljes üzletellettől **Grünhut Samu** ékszerész Szatmár, Hám János-ur. Dr. Vajay-ház.



**Pártoljuk a HONI ipart!**  
**Kenyeres Testvérek**

**CIPŐKRÉM-GYÁRA**  
**SZATMÁR-NÉMETHI.**

Ajánlja:

Legjobbnak elismert **Árpád, Juczi, Tündér, Turul és PANNONIA**  
**CZIPÓ - KRÉMEIT.**

Raktár és iroda: **Perényi-utca 10.**  
Gyártelep: **Vörösmarty-utca 48.**

DISZOKLEVÉLLEL KITÜNTETETT CIPŐKRÉMEK  
MINDENFÉLE SZÍN- ÉS NAGYSÁGBAN.

**Kapható minden jobb kereskedésben.**

*Aki jó bort szeret inni, keresse fel a HUNGARIÁT. Egy liter új bor házhoz 28 krajczár. Kiemelendő még a többek közt egy palack saját töltésű bor Hungária gyöngye cím alatt 50 krajczár.*

**Kovács Gyula temetkezési intézete**

Szatmár, **Kazinczy-utca 15. sz. alatt** (volt Vajay-házban) **megnyílt**, szemben a református gimnáziummal. — A legmagasabb igényeknek megfelelő temetéseket a legjutányosabb ár mellett eszközöl helyben és vidéken. Temetkezési társulatoknak kedvezményt nyújt.

**BABAKOCSIK ÉS HINTALOVAK!**

**Megkezdődött a nyári vásár!!**

Óriási választék ajándékokból, melyek egyedül csak

**a Szatmári Bazárban**

**KAZINCZY-UTCZA 10. SZÁM ALATT**, ahol kifogyhatatlan választékban kaphatók: játékok, emléktárgyak, fonografok, üveg, porcellán, alpaca, díszműáruk, pénztárczák, zsebkések, aczélevőeszközök, fonografok és gramofonok és ezekhez lemezek. — A legújabb műtények **valódi ezüst platirozással**, u. m.: tintatartók, díszórák, hamutartók, gyümölcsállványok, china-ezüst árukban órák, hamutartók, gyümölcsállványok, china-ezüst árukban **mindennemű díszáruk**. — **A legszolidabb szabott árak**, pontos kiszolgálás. — Vidéki megrendelések pontosan teljesítenek. — Szíves pártfogást kér

**BLATNICZKY ISTVÁN SZATMÁR,**

**KAZINCZY-UTCZA 10. SZÁM ALATT LEVŐ**  
**„Szatmári Bazár“-jában.**  
**SZOLID SZABOTT ÁRAK!**

**Makóczy Géza** papi és polgári szabó

Szatmár, **Eötvös-utca 4/a. sz.**

Ajánlja a főt. lelkes urak szíves figyelmébe modern szabó műhelyét, hol is mindennemű reverendákat és papi öltönyöket a legnagyobb pontossággal és jutányos árak mellett készítenek.

Tisztelettel

**Makóczy Géza**, sekrestyés.

**Köttessük könyveinket Gárdos Ferencz**

**könyvkötészetében** Szatmár, Kazinczy-utca 6-ik szám, hol izléses és csinos munkát gyorsan és jutányosan készítenek.

*Legalkalmasabb ajándékok órák- és ékszerekben beszerezhetők SZABÓ GUSZTÁV órák, ékszerész és látszerész üzletében Szatmár, Attila-utca.*

**FÉLIX GYÓGYFÜRDŐ**

téli és nyári gyógyhely Nagyvárad mellett.

Európa leggazdagabb forró kénes hő-forrás, viz hőfoka 50° Celzius.

**Gyógyjavallat fürdő alakjában:** csúsz (reuma) és köszvény ellen. **Női betegségeknek:** idült méh- és petefészek-gyulladások, méh-hurut, medenczebeli sejt-szövetlob és izzadmányoknál. **Ivó gyógymód alakjában:** idült gyomorbántalmaknál, makacs székrekedésnél, máj- és epehólyag betegségeinél, sárgaság és epeköveknek **meglehető gyógyhatás.** — Tükör-, kád-, mór-, szénsav- és iszapfürdők.

**1908. évben 8600 áll ndó fürdővendég.**

Állandó fürdőorvos, állandó gyógytár. ○ 250 kényelmes lakoszoba, kitzúró vendéglők jutányos étlaparak. ○ Állandó elsőrendű cigány-zene, vasárnaponként katona-zene. ○○○○○○○○ Tennis-pálya, gondozott sétautak, 200 holdas park. ○○○○○○○○

Május 1-től 16 vonat közlekedik naponta. Posta, távirat, interurbán-telefon.

**Curtaxe és zene-díj nincs. Prospektust küld az igazgatóság.**

**HORVAY és SZABÓ**

*festők Szatmár, Kinizsy-u. 29.*

*Elvállalnak szobafestést, mázolást, czim- és czimer-festést, valamint aranyozást és tapétázást. Templom festéseket minden stílusban.*

**::: Üveg czimtblák készítése ::: ::**

**ÜZLET ÁTVÉTEL.**

A 32 év óta fennálló **LENGYEL KÁROLY-féle**

**temetkezési intézetet**

**— julius 1-től átvettem, —**

hol 26 éve mint üzletvezető működtem. Főtörekvésem marad ezután is a nagyérdemű közönség pártfogását kiérdemelni.

Tisztelettel **PAPP ENDRE** az I-ső temetkezési intézet tulajdonosa Szatmáron.

**IFJ. RUBINSZKY FERENCZ**  
**IPARMŰVÉSZETI MŰHELYE**  
**SZATMÁR, UJ-UTCA 3/a SZ. (SAJÁT HÁZ.)**



**Modern háló, ebédlő, szalon vagy uri szoba berendezések, valamint leányszoba berendezések művészi kivitelben készülnek.**

**KIVÁNATRA TERVEKKEL IS KÉSZSÉGGEL SZOLGÁLOK.**